

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.09.1970, sp. zn. 3 Cz 22/70, ECLI:CZ:NS:1970:3.CZ.22.1970.1

Číslo: 6/1971

Právní věta: Při stanovení náhrady za ztrátu na výděлку podle ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci (ve znění zák. č. 70/1970 Sb.), třeba vycházet z průměrného výděлку poškozeného před započítáním vazby nebo výkonu trestu.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.09.1970

Spisová značka: 3 Cz 22/70

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Rehabilitace, Ztráta na výděлку

Předpisy: 141/1961 Sb. § 374 40/1964 Sb. § 445
§ 447 45/1964 Sb. § 17 66/1965 Sb. § 51 82/1968 Sb. § 27 58/1969 Sb. § 21

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce, který byl v době od 11. 6. 1954 do 11. 5. 1962 ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody, byl po povolení obnovy trestního řízení žaloby v plném rozsahu zproštěn. Na odškodnění za vazbu a trest přiznalo ministerstvo spravedlnosti žalobci podle § 374 odst. 1 tr. ř. odškodnění ve výši 87 000 Kčs, jež bylo později se zřetelem na ustanovení § 33 odst. 1 zák. č. 82/1968 Sb. zvýšeno o dalších 31 514 Kčs. Při výpočtu náhrady ministerstvo spravedlnosti vycházelo z průměrného výděлку žalobce před jeho vzetím do vazby v částce 1851 Kčs hrubých měsíčně, tj. 1538 Kčs čistého příjmu.

Žalobce, který nebyl spokojen s přiznanou výší náhrady, uplatnil u soudu nárok na odškodnění další částkou 4992 Kčs a domáhal se vydání potvrzení pro výpočet důchodu o tom, že jeho průměrný hrubý měsíční příjem činil v době od 1. 2. 1959 do 10. 5. 1962 částku 2272 Kčs. Dovožoval, že v tomto rozsahu by se podílel na platové úpravě, k níž ke dni 1. 2. 1959 příslušným výnosem ministerstva vnitřního obchodu došlo, kdyby byl pokračoval v zaměstnání podnikového právníka i v této další době. Na odškodnění za tuto dobu považoval se zkrácen o částku 128 Kčs měsíčně, představující rozdíl mezi maximalizovanou náhradou za ušlý výdělek podle § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb. (1666 Kčs měsíčně) a již přiznanou částkou (1538 Kčs měsíčně).

Okresní soud v Ústí nad Labem žalobu zamítl. Soud prvního stupně vycházel z toho, že v případě náhrady ušlého výděлку po dobu vazby a výkonu trestu odnětí svobody není nutno vždy vycházet z výděлку dosahovaného poškozeným před vzetím do vazby, nýbrž je třeba přihlédnout ke konkrétním

okolnostem případu. Žalobce byl podnikovým právníkem, jehož mzda byla určena rozpětím tarifní třídy, do níž byl zařazen; výše jeho platu tedy závisela na splnění kvalifikačních předpokladů a úvaze nadřízeného, nikoliv na přesném platovém postupu. Soud prvního stupně měl však za to, že žalobce neprokázal, že by byl v zaměstnání podnikového právníka setrval a že by u něho došlo ke zvýšení příjmu.

Krajský soud v Ústí nad Labem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaný je povinen vydat žalobci do tří dnů záručitelné státní dluhopisy v hodnotě 3198 Kčs, splatné nejpozději do deseti let; jinak rozsudek okresního soudu potvrdil. Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku vycházel z úvahy, že ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb. neurčuje žádnou konstantu pro výpočet ušlého výdělku, takže má být poškozenému hrazeno to, co mu po dobu vazby a výkonu trestu odnětí svobody skutečně ušlo. V důsledku toho má být náhrada stanovena podle výdělku, kterého by poškozený dosáhl při normálním průběhu věci, a je proto na místě přihlížet k objektivně zjistitelnému zvýšení mzdy, jež by se zřejmě týkalo i žalobce, kdyby byl mohl pokračovat ve výkonu práce. Ve své funkci právníka podniku státního obchodu by vzhledem ke své kvalifikaci, délce praxe a pracovnímu výkonu byl nepochybně platově zařazen jako právník, který po něm tuto funkci vykonával, takže by obdržel též individuální čtvrtletní odměny, jež je nutno považovat za součást příjmu. Hrubý výdělek žalobce by tak obnášel za dobu od 1. 2. 1959 do 10. 5. 1962 částku 1958 Kčs měsíčně, tj. 1620 Kčs čistého příjmu. Rozdíl za 39 měsíců po 82 Kčs tvoří právě částku 3198 Kčs, uvedenou ve výroku rozsudku krajského soudu.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, podané ministrem spravedlnosti ČSR, tak, a že rozsudkem soudu druhého stupně, pokud jím byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Základem právního posouzení této právní věci je výklad rozsahu náhrady výdělku ušlého po dobu vazby a výkonu trestu odnětí svobody podle § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb., jež nedoznalo změny zákonem č. 70/1970 Sb.

Nároky na náhradu škody za vazbu a trest podle zákona o soudní rehabilitaci jsou svou povahou občanskoprávními nároky na náhradu škody; jsou upraveny zvláštními předpisy a proto je nutno použít především těchto předpisů a v případech, které zvláštní předpis neupravuje, použije se občanského zákoníku (zák. č. 40/1964 Sb.).

Zákon o soudní rehabilitaci způsob určování výdělku ušlého po dobu vazby a výkonu trestu neupravuje. Jde o úhradu toho, co poškozenému ušlo proto, že nevykonával své původní zaměstnání, protože byl ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody. V podstatě jde o obdobný nárok, který vzniká občanu, jenž pro poškození zdraví není schopen vykonávat své původní zaměstnání, případně, jde-li o pracovníka, proto, že utrpěl pracovní úraz. Tento závěr podporuje i nová úprava odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem podle zák. č. 58/1969 Sb., který v ustanovení § 21 uvádí, že ztráta na výdělku se hradí, i když nejde o škodu na zdraví. Ustanovení § 447 odst. 2 o. z., platí v těchto případech obdobně. Není důvodu, aby se nárok na náhradu výdělku ušlého po dobu vazby a výkonu trestu ve smyslu § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb. (ve znění zák. č. 70/1970 Sb.) v tomto případě posuzoval odchylně.

Podle ustanovení § 445 o. z. se ztráta na výdělku hradí nepeněžitým důchodem, přičemž se vychází z průměrného výdělku poškozeného, kterého dosahoval před poškozením. Způsob výpočtu průměrného ročního výdělku je upraven v § 17 vyhlášky min. sprav. č. 45/1964 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku, tak, a že průměrný výdělek občanů v pracovním poměru se určí podle pracovníprávních předpisů, upravujících odpovědnost při pracovních úrazech

a nemocech z povolání. Tuto úpravu obsahuje ustanovení § 51 a násl. vlád. nař. č. 66/1965 Sb., kterým se provádí zákoník práce (nyní ve znění nař. vlády č. 60/1970 Sb.). Z této obecné úpravy občanského zákoníku v souvislosti s dalšími citovanými předpisy vyplývá, že náš právní řád při náhradě ušlého výdělku vychází ze stavu, jaký zde byl před poškozením.

Proto také při stanovení náhrady za ztrátu na výdělků podle § 27 odst. 1 písm. a) zákona o soudní rehabilitaci třeba vycházet ze stavu v době před vzetím do vazby, případně do výkonu trestu, neboť tu začal poškozenému ucházet výdělek a tím mu vznikla škoda. Průměrný výdělek před vznikem škody je pak konstantou, jejíž změnu žádný předpis nepřipouští, a to ani v těch případech, kdy je nutno určit průměrný výdělek specifickým způsobem (např. u učňů, studentů apod.).

Ustanovení § 445 o. z. je zvláštním ustanovením v poměru k ustanovení § 442 odst. 1 o. z., neboť upravuje, jak nahradit škodu spočívající v ztrátě na výdělků, na rozdíl od posléze zmíněného ustanovení, které upravuje způsob náhrady škody na věcech; proto nebylo na místě aplikovat toto ustanovení.

Jestliže krajský soud vycházel z jiného právního názoru a žalobě vyhověl, porušil zákon v ustanovení § 27 odst. 1 písm. a) zák. č. 82/1968 Sb. (ve znění zák. č. 70/1970 Sb.) ve spojení s ustanovením § 442 odst. 1 a § 445 o. z. a § 17 vyhl. min. sprav. č. 45/1964 Sb.